

פ ס ח

אפיית המצות

דרכו היתה להקפיד באפיית המצות שלא לגלגל אותם עד דק, והיו עבים כל כך שלא נקרו אותם בגלגל (רעדעל) כי אם בעץ חד, ותיכף שמו אותם בתוך התנור. שאלו אותו אם לא כדאי ועדיף לעשותם דקים ויאפו יפה, השיב: כתיב (שמואל ב, כד), נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה, מוטב לי יותר למהר ולהכניס את המצות לתוך התנור אף בעודם עבים, ונפלה נא ביד ה' שהמצות יאפו תחת השגחתו יתברך כי רבים רחמיו, וביד אדם אל אפולה, ממה שירבו בני אדם לעסוק ולטפל בהם.

דרכו של רבינו הקדוש היתה לברך בהיפוך מסדר העולם, העולים אומרים: „אלוֹסטיגען פורים און א כשר'ן פסח“, הוא אמר: „א כשר'ן פורים און א לוסטיגען פסח“, ואמר הטעם כי בודאי כל פורים הוא בשמחה, לכן עיקר הברכה שיהיה גם כשר בשתיה כדת של תורה, והפסח בודאי כשר הוא לפי החומרות של כל אחד מישראל, לכן העיקר שיהיה גם בשמחה, ולפעמים אמר בברכתו כדרך העולם: „לאמיר האבען א כשר'ן פסח אהן א שאלה“. שלא יצטרכו עמך ישראל זה לזה לשאול וללוות על צרכי הפסח. (קונטרס מאמרים תפארת ישראל)

רבנו הקדוש היה אומר, כי את החרד ביותר — „דעם פרימען“ — אינו סובל רק חשוב הוא אצלו ומטמין אותו על חג הפסח, כי אז כל החומרות יש להם מקום. (קונטרס מאמרים תפארת ישראל)

האוכל מצה בערב פסח כאלו כועל ארוסתו בבית חמיו (ב"י סימן תע"א בשם הירושלמי).

לכאורה אינו מובן מה ענין זה לזה. אך הענין הוא, שכל דבר שגוכל לקיים בו מצות ה' אין לעשותו לכתחילה בלי מצות ה', ולכן כמו הבא על ארוסתו בבית חמיו שהרי יכול לקיים זאת על ידי מצות השי"ת בחופה וקידושין ושבע ברכות והוא עושהו בלי מצות ה'. כן האוכל מצה בערב פסח, שהרי יכול לקיים בה בלילה מצות ה' בערב תאכלו מצות, והוא חוטף לאכול מקודם בלי קיום המצווה, וזה הדמיון בין זה לזה. ופעם אחת בערב פסח שחל בשבת לא הכינו רק שתי חלות על שבת, ולא נשארו לבוקרו של שבת ללחם משנה, צוה לשפוך על מצה אחת י"ש של חמץ ולקחה אותו ללחם משנה מטעם המבואר לעיל, שכיון ששוב אין יכולים לקיים במצה זו את מצות אכילת מצה, הרי אין בזה חשש של אוכל מצה בערב פסח. (חמדת דוד)

כ"פ בשם הרה"ק ר' שמואל מקארוב יצוק"ל, טעוה לעשו, "הלולקע" לפניו בעת הסדר לפי שהוא דרך חירות. (דברי ישראל)

ה ג ד ה

מצה זו שאנו אוכלים וכו' על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמץ.

רבינו הקדוש היה מחמיר ומדקדק מאד בעניני הפסח כמפורסם, ומנהגו היה גם להכין מים קודם הפסח על כל ימי החג בחביזת גדולות, והביאו את המים מן המעיין שהיה מחוץ לעיר קוזמיר, ורבינו בעצמו נסע במרכבתו אחר העגלות להשיג על שאיבת המים. הכלים שהשתמשו בהם שרוייה באחרון של פסח היו מיוחדים אצלו משנה לשנה. את בקבוק היין של פסח לא הניח רבנו להעמיד על הרצפה, וכאשר קרה פעם והעמידו אותו על הרצפה לא שתה ממנו עוד, אם כי דקדק מאד לבקוה בכנף את הסדקים שבין גסרי הרצפה.

הגאון ר' יעקלי זצ"ל אבד"ק סעליץ, היה דבוק מאד ברבנו והיה נוסע אליו על פי רוב לחג הפסח, כי אותו מינה רבנו הקדוש להשיג בביתו על כשרות חג הפסח. פעם אחת בערב פסח בבוקר אמר לו רבנו: אמור גא לי כמה חטים שלחתי לדאנציג בשנה זו. ולא ידע ר' יעקלי מה כוונתו בשאלה זו. הראה לו רבנו כי בסדק שבחלון מצא גרעין של חטה, וסיים: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו שצריך לבדוק בחורין ובסדקין.

פעם אחת ביום הכפורים כשהיה מלובש בקיטל, נתגו לו כסא לשבת עליו ולהינפש, שאל אם אין עליו פרורי חמץ, כי צריך ללבוש את הקיטל גם בחג הפסח. החיטים של שמורה היו מונחים בשק, ואת השק הכניסו לתוך חבית ואת החבית שמו בשק שני, את השק קשרו בחבל ותלו אותו על התקרה, והיה מעשה, כשרצה לשלוח את השק עם החטים אל הריחים, והיו צריכים לחתוך החבל שהיה השק קשור בו, הוציא אחד מכיסו סכין של חמץ. נבהל רבינו וצעק, חס וחלילה קחו סכין של פסח. והיה עומד שם איש אחד שהיה מהרהר וחמה על החומרות הרבות. אמר לו רבינו הקדוש: הלא אמרו חז"ל שחמץ אוסר במשהו, במשהו פירוש, במה שהנא, כלומר כל אדם כפי מה שהוא ולפי ערכו, כן הוא החומר של איסור חמץ אצלו, להיות צריך זהירות יתרה.

(הגדה של פסח אשי ישראל,
דברי ישראל כללי אורייתא)

ובמזמור גדול זו גלוי שכינה.

יציאת ישראל ממצרים הייתה כחינת לידה והתגלות. כי בהחילה היו בבחינת עבור והתכסות שהיה הדעת בגלות, כי פרעה אותיות הערף, כמו העורף שמפסיק בין המוח להלב, וענין שליחות פרעה את ישראל ויציאת ישראל ממצרים, היינו שהיתה אז התגלות אלקית והאיר אור אלוקי מהמוח להלב, בחינת לידה והתגלות. (הגדה של פסח אשי ישראל, בשם הרה"ק ר' שמואל אליהו מזוואלין זצ"ל)

רבנו הקדוש היה מנהגו שלא סיים כל הפיטים של ההגדה עד סופה. ונראה לי הטעם בזה, כי כל ספורי ההגדה הלא הם שבחי הקב"ה, כמו שאנו אומרים לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח וכר' למי שעשה וכר' את כל הנסים האלו. ומצינו בגמרא (ברכות לג), הווא דנחית קמיה דר' חנינא אמר האל הגדול הגבור והנורא וכר', כי סיים אמר ליה סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למה לי כולי האי וכר'. (דברי ישראל)

ונהגו להכביל במצאי פסח על שכר ולא על יין משום דחביב עליו (רמ"א או"ח סי' רצו).

נראה לומר עוד טעם בזה, והוא כדי להראות שמה שנמנענו עד הנה מלאכול חמץ היה מחמת ציווי השרי"ת שהזהיר אותנו שלא לאכול חמץ, ולא מחמת שמצה חביבה עלינו. והראיה, שתיכף כשמותר לאכול חמץ אנו אוכלים, ולכן מיד במוצאי יום טוב נהגו להבדיל על שכר שהוא חמץ. (נחמד מזהב פסח)

קמד

תורת

פסח

יחזקאל

שביעי של פסח

אמר בשם אביו הרב החסיד מו"ה צבי זצוק"ל ביום שביעי של פסח, על הכתוב
(שמואל ב, ו), מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו וגו'.
שיום שביעי של פסח הוא נכבד מאד מטעם אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו,
כמאמרם ז"ל, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי בנבואתו.
וזה מורה על גודל היום להשיג בו רוח הקודש. (נחמד מזהב פסח)